

EDUSKUNNAN TULEVAISUUSVALIOKUNTA JA TULEVAISUUDEN TUTKIMUSKESKUS TIIVISTÄVÄT YHTEISTYÖTÄÄN

Tulevaisuusvaliokunta ja Tulevaisuuden tutkimuskeskus ovat solmineet yhteistyösopimuksen, jonka perusteella keskus tuottaa valiokunnalle tulevaisuus- ja ennakointitietoa, osallistuu valiokunnan tulevaisuushankkeisiin, avustaa valiokuntaa menetelmäkysymyksissä sekä ylipäätään avustaa valiokuntasuhteistöä valiokuntatyössä.

Näitä tehtäviä varten on Tulevaisuusvaliokunnan pysyväksi asiantuntijaksi nimetty Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kehitysjohtaja **Olli Hietanen**. Hietasen tukena toimii keskuksen tutkijoista koostuva asiantuntijapooli, jonka kokoonpano vaihtelee käsiteltävän asian mukaan.

Sopimuksen taustalla on Opetus- ja kulttuuriministeriön Turun yliopistolle ja Tulevaisuuden tutkimuskeskukselle antama kansallinen tehtävä ennakoinnin ja tulevaisuudentutkimuksen kehittämiseksi. Lisäksi Turun yliopisto nimesi tulevaisuudentutkimuksen yhdeksi tutkimuksen painopistealueeksi uuden yliopiston aloittaessa toimintansa vuonna 2010. Yliopisto myönsi myös strategiarahoitusta Valiokunnan ja Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen yhteistyön valmisteluun.

Tulevaisuudentutkimuksen perinteisiä kivijalkoja Suomessa ovat Tulevaisuudentutkimuksen seura (1980), Tulevaisuuden tutkimuskeskus (1992), Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunta (1993) ja Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia (1998). Myöhemmin kansallista ennakointijärjestelmää on edelleen vahvistettu eri ministeriöiden ennakointifoorumeilla ja -verkostoilla sekä muun muassa Sitran ja Suomen Akatemian ennakointiasiantuntijoilla. Lisäksi alalla toimii lukuisia yrityksiä ja Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen rinnalle on syntynyt myös muita akateemisia yksiköitä Åbo Akademiin, Aalto-yliopistoon ja VTT:hen. Kaikkien näiden toimijoiden ansiosta Suomessa on kansainvälisestikin arvioiden vahva ja monipuolinen ennakointijärjestelmä.

Yhteistyösopimus vahvistaa merkittäväällä tavalla Tulevaisuusvaliokunnan menetelmällistä ja tiedollista osaamista. Tulevaisuuden tutkimuskeskukselle sopimus on yhteiskunnallisen vuoro-vaikutuksen (YVV) kärkihanke. Parhaillaan Tulevaisuusvaliokunta on päättämässä hallituskauden 2011 – 2015 painopistealueista. Valittuja painopisteitä edistetään hankkeilla. Lisäksi työn alla ovat tulevaisuusopetus ja uudet osallistavat toimintamallit sekä hankkeissa että viestinnässä.

VIIMEISIMMÄT JULKAISUT

- Kaivo-oja, Jari (2011) Futures of Innovation Systems and Systematic Innovation Systems: Towards Better Innovation Quality with New Innovation Management Tools. FFRC-eBooks 8/2011. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto.
- Nummi, Timo - Vähätalo, Mikko & Saarimaa, Riikka (2011) Magneettiteknologiaklusteri 2020. TUTU-ejulkaisuja 9/2011. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto.
- Myllylä, Yrjö - Sajeva, Maurizio - Kaivo-oja, Jari & Aho, Samuli (2011) iKnow Delphi 2.0 / National Survey - Country Report Finland. iKnow Project – Word Package 5 www.iknowfutures.eu. FFRC-eBooks 10/2011. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto.
- Kauppinen, Veli-Matti - Kaivo-oja, Jari & Aho, Samuli (2011) Building The Future of European Life-Long Learning Strategies And Policies: Defining Critical Key Drivers Of Lifelong Learning in Europe. FFRC-eBooks 11/2011. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto.

TULEVAT TAPAHTUMAT

- To Be Young! Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen neljästoista kesäkonferenssi Turussa 6.-8. kesäkuuta 2012. Lisätietoja www.futuresconference.fi/2012

UUSIA HANKKEITA

Aaltoenergiaa kestäväälle saaristolle eli WESA "Wave Energy for a Sustainable Archipelago".

Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa on käynnistynyt aaltoenergian käytön teknisiä ratkaisuja tutkiva hanke. Projektin tavoitteena on löytää Itämeren alueelle parhaiten soveltuvat tavat käyttää aaltoenergiaa alueen erityisolosuhteet, kuten talven ja meren jäätyksen, huomioiden. Projektissa on jo aloitettu ensimmäiset toimenpiteet aaltoenergialaitteen asentamiseksi mereen ennen talven tuloa. Tavoitteena on saada aaltovoimalla toimintakuntoon jo marraskuussa. Turun yliopiston vastuulla on aaltoenergialaitteen taloudellisuuden arviointi sekä aaltovoiman ympäristövaikutusten arviointi Itämerellä. Lisäksi Turun yliopiston tehtävänä on edistää rannikon ja merenpohjan laadun selvitystä tutkimusalueella.

Projektin toteutumista tukevat Euroopan Unioni, Euroopan aluekehitysrahasto, ELY-keskus sekä maanomistajat. Hankkeen vastuullinen toteuttaja on Uppsalan yliopisto ja muut yhteistyökumppanit ovat Turun yliopisto sekä Ålands Tekniskluster.

Lisätietoja www.wesa.ax ja projektikoordinaattori Hanna Heino hanna.heino@utu.fi

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta 2011 – 2015: takaa vasemmalta valiokuntaneuvos Paula Tiihonen ja edustajat Sofia Vikman (kok), Mikael Jungner (sd), Markus Mustajärvi (vr), Mikaela Nylander (r), Pertti Virtanen (ps), Mikko Alatalo (kesk), Ville Vähämäki (ps), Antti Rantakangas (kesk), Harri Jaskari (kok), Juha Sipilä (kesk), asiantuntija Olli Hietanen ja osastosihteeri Tuija Mäkipää. Edessä vasemmalta edustajat Leena Rauhalta (kd), Saara Karhu (sd), pj Päivi Lipponen (sd), vpj Oras Tynkkyinen (vihr) ja Jaana Pelkonen (kok). Kuvasta puuttuvat Sinuhe Wallinheimo (kok) ja Olli Immonen (ps). Kuva: Martti Kainulainen/Eduskunta

iKNOW -HANKE TUOTTI EU:LLE ENNAKOINTIJÄRJESTELMÄN

Riskien kasvu sekä julkisella että yksityisellä sektorilla on lisännyt tarvetta riskien hallintaan ja niihin varautumiseen. Tulevaisuudentutkimuksen suuntautuminen epävarmoihin ilmiöihin johtuu muun muassa globalisoinnista, verkostoitumisesta ja teknologiakemistyksistä. Heikot signaalit ja villit kortit ovat lisänneet improvisoidun johtamisen ja riskien varautumisen merkitystä organisaatioissa.

Näiden ilmiöiden teoreettinen ja empiirinen tutkimus oli keskeinen lähtökohhta vuosina 2008-2011 toteutetulle iKNOW-hankkeelle. Hankkeen loppuseminaari pidettiin Brysselissä 27.-28.11.2011. Suomessa alan tutkimusta ovat edistäneet **Osko Kuusi, Jari Kaivo-oja, Elina Hiltunen** ja **Tuomo Kuosa**.

Heikko signaali on merkki asioista, tapahtumista tai muutoksen siemenistä, joista voi tulevaisuudessa tulla merkittäviä ilmiöitä, mikro- ja megatrendejä, trendejä ja jopa megatrendejä. Havainnoimalla ja keräämällä heikkoja signaaleja eri lähteistä pyritään ennakoimaan mahdollisia tulevaisuuden muutoksia. Heikkojen signaalien joukossa voi olla vilttejä kortteja. Villi kortti on yllättävä muutostekijä, joka muuttaa tapahtumien kehityskulun epävarmaksi joko positiivisessa tai negatiivisessa mielessä.

iKNOW-hankkeen tavoitteena oli löytää vilttejä kortteja sekä heikkoja signaaleja, jotka vaikuttavat Euroopan unionin tiede-, innovaatio- ja teknologiapolitiikkaan pitkällä aikavälillä ja jotka tulisi huomioida Euroopan unionin kahdeksatta tutkimuksen puiteohjelmaa laa-

Kuvassa Professori Ian Miles ja tohtori Rafael Popper, iKnow-projektin vetovastuussa olleet henkilöt.

dittaessa. Tähän haasteeseen vastaamiseksi hankkeessa tuotettiin iKNOW-yhteisö ja sosiaalinen media, joka on kenen tahansa asian tuntijan käytössä.

Hanketta on jo alettu hyödyntää muun muassa Espanjan maatalouspolitiikan ja ruokaturvallisuuden suunnittelussa, samoin kuin Iso-Britannian hyvinvointipalveluiden suunnittelussa. iKNOW-järjestelmää voivat hyödyntää erityisesti tiede-, teknologia- ja innovaatiotoiminnan välittäjäorganisaatiot, kuten Suomen Akatemia, yliopistot, Tekes, Sitra, Valtioneuvosto ennakointiverkosto, Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta tai ELY-keskukset.

Hankkeessa Suomi edusti samalla Pohjoismaiden viiteryhmiä. Saksa (hankepartnerina Z_Punkt) edusti euroon kuuluvia Euroopan unionin ydinmaita, Tšekkoslovakia (Technology Center) uusia Euroopan unionin jäsen-

maita ja Israel (ICTAF, Tel Avivin yliopisto) Euroopan unionin kumppanimaita. Hanketta johti Manchesterin yliopiston ennakointi- ja innovaatioyksikön tuore tohtori **Rafael Popper**. Manchesterin yliopistosta hankkeeseen osallistuivat myös professorit **Ian Miles** ja **Joe Ravetz**.

Kirjallisuusanalyysiin, workshoppeihin ja haastatteluihin perustuvat villit kortit ja heikot signaalit testattiin iKNOW-Delphi 2.0 -kyselyssä keuhkesällä 2011. Sovelluksen on tuottanut suomalainen tietotekniikka-alan yritys Mindcom Oy. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen vastuulla oli vastausten hankinta Suomesta sekä koko aineiston käsittely, Suomen maaraportointi ja muiden maiden raportointin ohjaus. Hankkeessa tuotettiin myös kolme laajaa iKNOW-yhteisöjulkaisuraporttia. Lisätietoja <http://community.iknowfutures.eu/>

TULEVAISUUSANASTO TUTUKSI

Tulevaisuusajattelu on ihmisen psyyken perustavanlaatuisen osa. Sillä tarkoitetaan ihmismielen sisäsyntyistä ominaisuutta ymmärtää tulevaisuuden olemassaolo erillisenä nykyhetkestä, kuitenkin menneisyyden ja nykyisyyden todentumien pohjalta rakentavana osana ajan dynaamista jatkumoa. Tulevaisuusajatteluun kuuluu myös kyky tehdä suunnitelmia tulevaisuuden varalle. Tulevaisuusorientaatioksi eli tulevaisuussuuntautuneisuudeksi voidaan kutsua aktiivisempaa ja tietoisempaa tulevaisuuden haltuunottoa, eräänlaista tulevaisuusasennetta. Tulevaisuustietoisuuteen kuuluu systemaattisen tulevaisuusajattelun ja kokonaisvaltaisen tulevaisuusorientaation lisäksi eettinen ulottuvuus.

Tohtori **Tom Lombardo** johtaa Arizonassa sijaitsevaa Center for Future Consciousnessia. Hän on tuotannossaan pohtinut paljon tulevaisuusajattelun luonnetta, ja määrittelee sen seuraavasti: "Tulevaisuus-

tietoisuutta ovat kaikki ne psykologiset kyvyt ja ominaisuudet, joita ihmismieli käyttää ymmärtääkseen, lähestyäkseen ja käsitelläkseen tulevaisuutta. Näin siihen kuuluu tietoinen ennakointi, mutta myös ne tunteet, joita tulevaisuus herättää, kuten toivo ja pelko. Ihmiset eivät välttämättä aina lähesty tulevaisuutta rakentavassa hengessä: usein ihmiset kokevat tulevaisuuden uhaksi, jolta täytyy puolustautua, tai tietoisesti välttävät sen ajattelua, koska se herättää heissä kielteisiä tunteita. Tulevaisuustietoisuus ei siis ole pelkästään kognitiivinen vaan pikemminkin holistinen käsite. Kaikki ihmiset ovat jollain tavalla tietoisia tulevaisuudesta, mutta tulevaisuustietoisuus on myös ominaisuus, jota on mahdollista merkittävästi kehittää."

Monet tulevaisuudentutkimuksen käyttämät menetelmät tähtäävät konkreettisten ennakointitulosten ohella tulevaisuustietoisuuden syventämiseen. Tulevaisuustietoisuutta syventävää menetelmäkokonaisuutta on

tutkittu osana VIDICO-projektissa kehitettyä Luovaa Tulevaisuustilaa eli tulevaisuusajattelua ja -tietoisuutta edistävää luovaa työskentelymallia.

Tulevaisuustietoisuutta on mahdollista kehittää mielikuvitusta ja luovuutta ruokkivilillä menetelmillä. Tehokkaina tulevaisuustietoisuutta edistävinä asioina pidettiin tieteiskirjallisuutta, vaihtoehtoisia historioita, toisinaajattelijoiden ja lasten näkemysten kuulemistä, luonnossa liikkumista, konkreettisten tulevaisuuden vaihtoehtojen pohtimista, roolipelaamista ja jatkuvuksien kyseenalaistamista.

Tulevaisuudentutkimuskeskuksessa pyritään jatkuvasti kehittämään muun muassa näihin havaintoihin perustuvia menetelmiä tulevaisuustietoisuuden syventämiseksi ja uudenlaisen tulevaisuuden näkökulmien avaamiseksi. Tulevaisuustietoisuus vahvistaa myös ennakointiosaamista, joka on nousemassa tulevaisuuden työelämän kriittiseksi taidoksi.

EUROOPPALAISUUS TAIKASANA IDÄN ELINTARVIKEMARKKINOILLA

Baltfood – hanke järjesti syksyllä elintarvikealalla toimiville yrityksille, kehittäjille ja tutkijoille Fact Finding –matkat Pietariin ja Minskiin. Tarkoituksena oli saada kattava tietopaketti elintarvikealan tilanteesta ja vientimahdollisuuksista idän markkina-alueilla. Matkoilla oli myös mahdollisuus luoda suhteita venäläisiin elintarvikealan toimijoihin ja jättää tuotenyhteistyä jakelu- ja kauppaliikkeiden edustajille. Matkaohjelmaan kuului molemmissa kohteissa myös Fact Finding –asiantuntijaseminaari ja yritysvierailuja. Osallistujia kutsuttiin hankkeen kuudesta partnerimaasta, joita ovat Suomi, Ruotsi, Tanska, Saksa, Liettua ja Puola.

Take away -salaattibuffet Lend-kauppaketjun liikkeessä

Pietarilaisten asiantuntijoiden esitykset tiivistivät siihen huomioon, että Venäjällä on eurooppalaisille yrityksille erittäin houkuttelevat vientimarkkinat. Toisaalta suurten kaupunkien, kuten Pietarin ja Moskovan markkinat ovat jo hyvin kilpaillut, joten muitakin vientimarkkinoita Venäjällä kannattaa vakavasti harkita.

Kärsivällisyys ja lakien noudattaminen kannattaa

Pohjoiseurooppalaisilla tuotteilla on erittäin hyvä maine Venäjällä, eikä elintarvikkeiden vienti ole ylitsepääsemättömän vaikeaa, mutta viennin aloittamiseen pitää varata aikaa ja kärsivällisyyttä. On myös tarpeen hankkia hyvät kontaktiverkostot, tehdä riittävästi laadukasta kuluttajatutkimusta ja perehtyä vientiin liittyvään lainsäädäntöön, jotta yllätyksiltä vientikaupassa vältyttäisiin.

Venäjä on vuosikausien neuvottelujen jälkeen saamassa Maailman kauppajärjestön WTO:n jäsenyyden, mikä saattaa selvästi laskea teollisuus- ja -maataloustuotteiden tulleja. Tämä yllättävä viimeaikainen kauppapolitiininen kvanttihyppy luo kokonaan uusia mahdollisuuksia vientikaupalle Euroopasta Venäjän markkinoille.

Myös Valko-Venäjän markkinat ovat avautumassa läntisille yrityksille ja sijoittajia kannustaa erityisesti osaavan työvoiman hyvä saatavuus. Valkovenäläiset ovat erittäin hyvin koulutettuja, mutta toistaiseksi maan keskimääräiset palkkakustannukset ovat alhaiset. Keskipalkka on vain noin 270 euroa kuukaudessa. Lisätietoja <http://baltfood.org/>

Konditoriaosaamista Pietarista

International Master's Degree Programme in Futures Studies

Application Period 1.12.2011-31.1.2012

- Degree: Master of Arts
- Duration: 2 academic years (120 ECTS)
- Language of instruction: English
- Major: Futures Studies
- Minor: Economic Sociology, Entrepreneurship, Management and Organisation or Sustainable Development
- For application requirements and procedure as well as more details on the curriculum please visit:

www.tse.fi/EN/units/mastersprogrammes/fs

TULEVAISUUSVALIOKUNTA RAKENTAA SUOMELLE TULEVAISUUTTA

Globalisaatio kiihdyttää teknologian kehittymistä samalla kun palvelut ja osallistuminen digitalisoituvat, talous-suhteet nopeutuvat ja jyrkkenevät ja tuotanto siirtyy lähemmäksi kasvavia markkinoita.

Kulttuurirevoluutio etenee, mutta ihminen on pysynyt melko samana viime vuosituhaten; luolamies oppi käyttämään iPadia siinä missä sinä ja minä. Sen alustan kehitystyöstä ymmärtäisimme myös yhtä paljon. Kuinka ihminen, vallitsevat arvot ja poliittinen järjestelmä pysyvät mukana muutoksessa, kykenevät ohjaamaan sitä ja jopa hyötymään siitä?

Haasteena on luoda uutta talouskasvua osaamisella ja edelläkävijyydellä, parantaa ihmisten osallistumista ja osallisuutta yhteiskunnassa sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä. On tärkeää löytää sosiaaliset innovaatiot, joilla parannetaan päätöksentekoa, suunnittelua, tiedonkulkua, ja koulutusjärjestelmää.

Suurin tulevaisuushaaste on ajattelun (mindsetin) uudistaminen. Tarvitsemme uudenlaista ajattelutapaa -yhteisöllisyyttä, erilaisuuden suvaitsemista, epäonnistumisen sietämistä ja innostusta. Vain siirtymällä mukavuusvyöhykkeen ulkopuolelle voi löytää uusia voimavaroja ja ratkaisuja.

Etelä-Korean pikaisen kasvun strategiana on kireminen rinnalle ja sitten ohi. Suomen on omittava strategia myös itselleen. Etelä-Korean ohi meidät vie perustutkimukseen panostaminen.

Tulevaisuusvaliokunnan tehtävä on havaita hiljaisia signaaleja. On tärkeää ennakoida ratkaisuja ja niiden seurauksia. Ratkaisut ja innovaatiot syntyvät ristiriitojen ja moninaisuuden kautta, yhdistämällä erilaisia osaamisia. Tulevaisuusvaliokunnankin on tärkeä toimia verkostoissa, pyrkiä avaamaan toimintaansa kansalaisjärjestöihin ja kansalaisiin. Yhteistyön kautta voimme tehdä parempaa ja vaikuttavampaa tutkimusta.

Päivi Lipponen
Kansanedustaja,
Tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja,
FT, MBA
Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtaja

Turun yliopisto
University of Turku

Lähettiläjä:
Tulevaisuuden tutkimuskeskus
Turun yliopisto
ElectroCity, Tykistökatu 4 B
20014 Turun yliopisto
tutu-info@utu.fi
http://ffrc.utu.fi

Tulevaisuuden tutkimuskeskus on Turun kauppakorkeakoulun erillislaitokseksi v. 1992 perustettu asiantuntijaorganisaatio. I.1.2010 lähtien keskus on toiminut Turun yliopiston erillislaitoksena.

Tulevaisuuden tutkimuskeskus tarjoaa asiakkailleen ajantasaista, käytäntöön sovellettavaa tulevaisuudentutkimuksen asiantuntemusta. Turussa, Helsingissä ja Tampereella sijaitseissa toimipisteissä työskentelee yli 50 henkilöä.

Futuuri on Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen asiakastiedote, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Julkaisija

Tulevaisuuden tutkimuskeskus
Turku • Helsinki • Tampere
<http://ffrc.utu.fi>

Tilaukset, peruutukset ja osoitteenmuutokset

tutu-info@utu.fi, puh. (02) 333 9591

Futuurin toimituskunta

Hanna-Kaisa Aalto, Jenni Elo, Sirkka Heino-
nen, Olli Hietanen, Juha Kaskinen, Sofi Kurki,
Jari Kaivo-oja, Ville Lauttamäki, Riikka Saari-
maa ja Mikko Vähätalo.

Taitto

Jenni Elo

Painopaikka

Uniprint Suomen Yliopistopaino Oy

Painosmäärä

800 kpl

ISSN 1795-9462

UUSIA KASVOJA TUTUSSA

Trinesh Champaneri (KTM) aloitti syyskuussa Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen projektisuunnittelijana. Hänen vastuullaan on Tulevaisuuden tutkimuksen neljäntoista kesäkonferenssin ja keskuksen 20-vuotisjuhlaseminaarin järjestäminen vuodelle 2012.

Trinesh on kotoisin Lontoosta ja on asunut Suomessa kolme vuotta. Hän on valmistunut kauppatieteiden maisteriksi Tulevaisuudentutkimuksen kansainvälisestä Futures studies -maisteriohjelmasta. Bachelor-tutkinnon hän on suorittanut Kentin yliopistossa hallintotieteissä. Trinesh on kiinnostunut muun muassa strategisesta johtamisesta ja organisaatiokäytännöistä sekä tulevaisuudentutkimuksen soveltamisesta organisaatioiden käyttöön. Hänen pro gradunsa liittyy elintarvikealan ympäristösuunnitteluun.

Tuomas Kuhmonen (KTT, MMM) työskentelee Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa erityisasiantuntijana. Hän on työskennellyt useissa tutkimuslaitoksissa ja yliopistoissa sekä toiminut yrittäjänä. Kuhmosen erityisosaaminen liittyy muun muassa yrittäjyyteen ja maaseutuun sekä niitä koskeviin strategisiin valintoihin ja politiikkakeinoihin eri tasoilla, mutta savolaisena hän kehottaa suhtautumaan mainintoihin varauksella. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa Tuomas Kuhmonen organisoii ja toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita, joissa yhdistyvät alue-, liiketoiminta-, elinkeinopolitiikka- ja tulevaisuusnäkökulmat. Hänen tehtävänsä on myös toimia osana Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) maaseutuprofessoriverkostoa. Kuva: Joel Rosenberg, Maaseudun tulevaisuus.

*Toivotamme Lukijoillemme
Hyvää Joulun Aikaa ja
Onnea Vuodelle 2012!*

TO BE YOUNG! YOUTH AND THE FUTURE

The 14th Annual Futures Conference

6-8th June 2012, Turku, Finland

www.futuresconference.fi/2012

